

A MAGYARORSZÁGI TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK IDEGENFORGALMI ADÓ KIVETÉSI GYAKORLATÁNAK VIZSGÁLATA 1997 ÉS 2024 KÖZÖTT

¹Kozma Gábor ✉

¹Egyetemi tanár, Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Földtudományi Intézet; kozma.gabor@science.unideb.hu, ORCID: 0000-0001-5242-3580

ABSZTRAKT

A tanulmány célja a magyarországi helyi önkormányzatok pénzügyi függetlenségének egyik utolsó elemét jelentő helyi adók típusai közé tartozó idegenforgalmi adó esetében a települések tevékenységének vizsgálata: milyen tényezők határozzák meg a települések adókiivetési gyakorlatát (kivetik-e az adott adótípust, milyen adómértéket alkalmaznak), illetve hogyan reagáltak a koronavírus-járvány utáni helyzetre. A kutatás legfontosabb eredményei az alábbiakban foglalhatók össze: Az 1990-es évek közepe óta jelentős, az átlagot meghaladó mértékben nőtt az idegenforgalmi adót kivető települések száma, és ez volt megfigyelhető a koronavírus járvány utáni időszakban is. Az adómértéket tekintve megállapítható, hogy a helyi iparüzési adó után az idegenforgalmi adó esetében volt a legmagasabb az adóterhelés mértéke, amely azzal indokolható, hogy ez a helyi adótípus sem a helyi lakosságot terhelte. Az adózással kapcsolatos gyakorlatot meghatározó tényező közül két dolgot lehet kiemelni, a települések lakosságszámát és a turizmus szempontjából történő besorolását.

Kulcsszavak: idegenforgalmi adó, lakosságszám, helyi önkormányzatok, turisztikai térség

Benyújtva: 2024. március 25.

Elfogadva: 2024. június 10.

Publikálva: 2024. július 5.

EXAMINING THE TOURIST TAX LEVYING PRACTICES OF HUNGARIAN MUNICIPALITIES BETWEEN 1997 AND 2024

¹Gábor Kozma ✉

¹Professor, University of Debrecen, Faculty of Science and Technology, Institute of Earth Sciences;
kozma.gabor@science.unideb.hu, ORCID: 0000-0001-5242-3580

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the activities of municipalities in the case of tourist taxes, which are one of the last elements of the financial independence of local governments in Hungary. It investigates what factors determine the tax levying practices of municipalities (whether they levy the given type of tax and what tax rate they apply) and how they reacted to the situation after the coronavirus epidemic. The main findings can be summarised as follows: since the middle of the 1990s, the number of municipalities levying tourist taxes has increased significantly, at a rate above the average, which has also been observed in the post-epidemic period. In terms of the tax rate, the tourist tax had the highest tax burden after local business tax, which can be explained by the fact that this type of local tax was not imposed on the local population. Two factors that determine taxation practices can be highlighted: the number of inhabitants of settlements and their classification in terms of tourism.

Keywords: tourism tax, number of inhabitants, local governments, tourist region

Received: 25 March 2024

Accepted: 10 June 2024

Published: 5 July 2024

1. Bevezetés

A magyarországi települési önkormányzatok napjainkban egyre inkább visszaszoruló (pl. az iparüzési adó felhasználási irányainak a meghatározása) pénzügyi szuverenitásának egyik utolsó megtestesítőjét jelentik a helyi adók, amelyek a közösségi feladatok finanszírozása mellett igen fontos szerepet töltenek be a különböző, gyakran turisztikai célú beruházások teljes vagy részleges finanszírozásában. A helyi adók egyik típusát alkotja az idegenforgalmi adó, amelynek az összes önkormányzati bevételből történő részesedése ugyan nem tekinthető jelentősnek (kevesebb, mint 1% - 1. táblázat), bizonyos települések életében/gazdálkodásában ugyanakkor fontos szerepet tölt be (2. táblázat).

1. táblázat: Az idegenforgalmi adó szerepe a magyarországi önkormányzatok gazdálkodásában 2015 és 2022 között

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
idegenforgalmi adó bevétel (milliárd Ft)	10,48	11,68	13,60	14,86	16,25	3,95	6,82	16,60
az idegenforgalmi adó részesedése az összes költségvetési bevételből (%)	0,35	0,45	0,44	0,48	0,51	0,13	0,20	0,43

Forrás: https://stainfo.ksh.hu/Stainfo/QueryServlet?ha=TA2021_W

2. táblázat: Az idegenforgalmi adó szempontjából kiemelkedő szerepet betöltő (az idegenforgalmi adó/költségvetési bevétel mutató szempontjából az első öt helyen álló) település 2019 és 2022 között

2019		2020		2021		2022	
település	A	település	A	település	A	település	A
Márokföld	21,0	Parádsasvár	6,2	Parádsasvár	12,2	Márokföld	29,7
Zalakaros	18,6	Demjén	4,5	Zalakaros	11,9	Zalakaros	21,1
Hévíz	16,9	Egerszalók	4,4	Hévíz	9,6	Hévíz	19,4
Egerszalók	16,1	Zalakaros	4,1	Bikal	9,0	Parádsasvár	16,7
Bikal	15,0	Visegrád	3,5	Zamárdi	8,9	Lipót	14,0

A – összbevételből való részesedés (%)

Forrás: https://stainfo.ksh.hu/Stainfo/QueryServlet?ha=TA2021_W

Ennek következtében a bevételkiesésen (1. és 2. táblázat) keresztül elsősorban az érintett települések pénzügyi helyzetében okozott jelentős problémát a 2020. márciusában kitört koronavírus járvány. Egyrészt az életbe léptetett korlátozások és általában az utazási kedv visszaesése nagymértékben csökkentette az idegenforgalmi adó alapját jelentő vendégéjszakák számát. Másrészt az idegenforgalomban érdekelt települések számára különösen tragikus volt a 141/2020. (IV. 21.) kormányrendelet, amely az év végéig felfüggesztette az idegenforgalmi adó megfizetésének a kötelezettségét. Harmadrészt a 2020 végén életbe léptetett szabályozás (535/2020. (XII.1.) kormányrendelet) megtiltotta, hogy az önkormányzatok új helyi adótípusokat vezessenek be, illetve azt is, hogy emeljék

a már létező helyi adók mértékét. A koronavírus járvány visszaszorulása következtében 2022-ben megszüntették ezt a korlátozást, így 2023-ban és 2024-ben már szabadon dönthettek a települések vezetői ezen a területen.

Az idegenforgalmi adó témakörében eddig megszületett tanulmányok (lásd 2. fejezet) alapvetően az idegenforgalmi adóból befolyó bevétel különböző jellegzetességeire koncentráltak, és kevesebb figyelmet fordítottak a települési önkormányzatok adóztatási tevékenységére. Ennek szellemében a tanulmány elsősorban az alábbi kérdésekre keresi a választ:

- hogyan változott a helyi önkormányzatok idegenforgalmi adóra vonatkozó szabályozása 1997 és 2020 között;
- mennyire éltek a települések vezetői a 2023-ban és 2024-ben megkapott szabadsággal;
- milyen tényezők befolyásolták a helyi önkormányzatok idegenforgalmi adóztatási tevékenységét.

2. Szakirodalmi áttekintés

A szakirodalom feldolgozása során alapvetően két területre koncentráltam. Egyrészt összegeztem az idegenforgalmi adóval kapcsolatban a nemzetközi és hazai szakirodalomban megjelent tudományos munkák legfontosabb megállapításait, másrészt áttekintettem az idegenforgalmi adóra vonatkozó magyarországi szabályozás változásait, különös figyelmet szentelve az adómértéknek.

A nemzetközi szakirodalomban az idegenforgalmi adó kifejezést (tourism tax) igen széles körben értelmezik, és az magában foglalja mindazon adófajtákat, amelyek a turistákat útjuk során közvetlenül vagy közvetett módon terhelik. Ennek szellemében a WTO (1998) tanulmányára támaszkodva 12 szektorban (pl. légit közlekedés, szerencsejáték, szállodaipar, vendéglátás) összesen 45 fajta adót (pl. ÁFA, gépkocsibérlés díja, repülőtéri illeték, autópályadíj) különítenek el, amelyeket részben a fogyasztóknak, vagyis a turistáknak (30 db), részben a vállalkozóknak (15 db) kell fizetni (ezek közül csak 1-2 olyan van, amely a magyar idegenforgalmi adóval azonos).

A turizmusadóval kapcsolatos vizsgálatok igen sok területre terjednek ki. Egyrészt a kutatók elemezték az adó bevezetésével kapcsolatos célokat, amelyek közül a helyi és központi bevételek növelése (pl. Pole - Grizane, 2021), a gazdasági fejlődéshez szükséges források megteremtésével annak előremozdítása (pl. Carrascal Incera - Fernandez, 2015) (bár egyes tanulmányok – pl. Bakhat - Rosselló 2013; Seetaram et al., 2014 – éppen negatív gazdasági hatásuk miatt javasolták az eltörlésüket), társadalmi célok elérése (pl. jövedelmi különbségek mérséklése – pl. Surugiu - Surugiu, 2017; Gooroochurn - Sinclair, 2005) és az ú.n. „overtourism” visszaszorításával a fenntarthatóság biztosítása (pl. Cárdenas-García et al., 2022; Bertocchi - Camatti, 2022) emelhető ki.

A kutatások másik jelentős része a turizmussal kapcsolatos adók idegenforgalomra kifejtett hatását elemezte, és ebben a tekintetben az eredmények nem egy irányba mutattak. Bizonyos vizsgálatok arra világítottak rá, hogy ezen adók negatív hatással vannak a turizmusra (pl. Forsyth et al. 2014), míg mások nem mutattak ki ilyen

következményt (Song, et al., 2019). A kutatások ugyanakkor arra is felhívták a figyelmet, hogy a különböző turista-csoportok esetében eltérő reakció figyelhető meg. A Maldív-szigetekkel kapcsolatos elemzés (Adedoyin, 2023) szerint az adó-emelés, illetve új adók bevezetése a legnagyobb küldő országok esetében visszaesést okozott, míg a többiek esetében ezt nem lehetett megfigyelni, míg egy spanyolországi vizsgálat (Biagi et al., 2017) a belföldi és nemzetközi turizmus vonatkozásában állapított meg hasonló eltérést (belföldi vendégforgalom visszaesése). Emellett az angol turisták Spanyolországba és Franciaországba történő utazását elemző vizsgálat (Heffer-Flaata, 2021) az utazási időpont fontosságára is felhívta figyelmet: a turizmust terhelő adók (ebben az esetben az ún. accommodation tax) hatása elsősorban a nyári csúcsidezőszakban érzékelhető.

A Magyarországon bevezetett helyi adótípusok közül a helyi iparüzési mellett az idegenforgalmi adó az a helyi adótípus, amely nagyobb mértékben felkeltette a tudományos közvélemény figyelmét. A kutatások egyik közös sajátossága ugyanakkor, hogy döntő mértékben az ebből a forrásból befolyó bevétel jellegzetességeit igyekeztek feltárni. Ennek keretében egyrészt kimutatták, hogy az Észak-magyarországi régióban igen kevés település él ezzel a lehetőséggel, illetve szoros a kapcsolat az adóbevétel és a turizmus fejlettsége között (Bujdosó et al., 2007). Másrészt rámutattak arra, hogy az innen befolyó bevétel felhasználásában is jelentős különbségek figyelhetők meg: a kisebb települések inkább a közfeladatok ellátására fordítják, és csak a nagyobbak esetében tapasztalható turisztikai jellegű felhasználás (Kozma, 2002; Kozma, 2008; M. Barna – Papp, 2017). Harmadrészt a Balaton Régió területén végzett kutatás megállapította, hogy ebben a térségben az adó megszüntetése jelentős forrásvesztést jelentene a települések egy része számára, amelyet azok más módon kísérelnének meg pótolni (M. Barna et al., 2019). A magyarországi megyéket összehasonlító vizsgálat (Gróf, 2020) négy nagyobb kategóriát különített el (turisztikailag legmeghatározóbb, az iparüzési adóra koncentrált, a turisztikailag közömbös megyék, és amelyeknél az idegenforgalmi adó nem hangsúlyos), és meghatározta ezek földrajzi elhelyezkedését.

Az idegenforgalmi adóból származó bevételre koncentráló kutatásokkal szemben sokkal kisebb figyelmet kaptak azon elemzések, amelyek az alkalmazott adómértéket állították a középpontba. Az ezzel a témával foglalkozó kutatók többek között kiemelték a magyarországi fürdővárosok igen jelentős aktivitását ezen a téren (az országos átlagot messze meghaladó adómérték – Gróf, 2019), illetve rámutattak adómérték vonatkozásában megfigyelhető egyenlőtlenségekre (M. Barna – Papp, 2017).

A helyi adókat bevezető 1990. évi C. törvény az idegenforgalmi adót a kommunális jellegű adók csoportjába sorolta be, és két típusát különítette el: tartózkodás után fizetendő idegenforgalmi adót és az üdülőépület után fizetendő idegenforgalmi adó. Az előbbi esetében a kivethető maximum 100 Ft/vendégéjszaka, míg az utóbbi esetében 300 Ft/m² volt, ugyanakkor a jogszabály hangsúlyozta, hogy az önkormányzatok ennél alacsonyabb adómértéket is alkalmazhatnak (ez napjainkban is érvényes). Az első jelentősebb változásokra már az 1990-es évtized első felében sor került: egyrészt 1992-től (1992. évi LXXVI. törvény) a vendégéjszakák száma helyett már a szállásdíjra is ki lehetett

vetni a tartózkodás után fizetendő idegenforgalmi adót (ekkor a maximum a szállásdíj 4%-volt), másrészt a 1995. évi IIC. törvény értelmében a kivethető maximum 300 Ft/vendégéjszaka, illetve 900 Ft/m² értékre emelkedett.

Az infláció miatti folyamatos törvényváltoztatás (azaz az adómérték maximumának folyamatos emelése) elkerülése érdekében került megalkotásra a 2004. évi CI. törvény, amely bevezette az indexálás módszerét. Ennek értelmében 2005-től kezdve egy adott évben a kivethető adó maximuma a törvényben szereplő érték, valamint a 2003. évre és az adóévet megelőző második évig eltelt évek fogyasztói árszínvonal változásai szorzatának összeszorzásával megkapott érték (ez a szám 2023-ban 1,99, míg 2024-ben 2,28 volt). Az utolsó jelentős változtatás 2010-ben történt (2010. évi XC. törvény), amikor megszüntették az üdülőépület után fizetendő idegenforgalmi adót (az üdülőépületekre ugyanakkor továbbra is ki lehetett vetni az építményadót, illetve a magánszemélyek kommunális adóját).

3. Kutatási módszerek

A kutatás során alapvetően három nagyobb információforrás felhasználására került sor. Egyrészt a pénzügyi kormányzat ADÓ című lapjának 1997. 8-9. (júliusi) száma tartalmazta az 1997-ben bevezetett helyi adótípusok mértékét, másrészt a Magyar Államkincstár honlapján (<https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>) 2018-tól megtalálhatók a települések által alkalmazott adómértékek. Harmadrészt a népességszámra vonatkozó adatok (állandó népesség száma az év elején) a Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárságának a honlapjáról (<https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku>) kerültek letöltésre.

Az adatok feldolgozása során három módszert alkalmaztam. Egyrészt megvizsgáltam az elemzett önkormányzati körön belül az idegenforgalmi adót kivető önkormányzatok arányát (itt a fő kérdés tehát az volt, alkalmazta-e a település az idegenforgalmi adót). Másrészt az azonos kategóriákba (pl. 500 fő alatti települések, turisztikai térségbe tartozó települések) tartozó településeken alkalmazott idegenforgalmi adó átlagos mértékének meghatározása érdekében saját indexet alkottam meg (ebben az esetben természetesen csak azon településeket elemeztem, ahol volt idegenforgalmi adó). Ennek kiszámításakor négy kategóriát alakítottam ki (a kivethető maximum, vagy ahhoz közeli érték¹, a kivethető maximum 66,7%-a és 100%-a közé eső érték, a kivethető maximum 33,4%-a és 66,6%-a közé eső érték, a kivethető maximum 33,3%-nál kisebb eső érték), majd a súlyozás módszerét alkalmaztam (5, 4, 3, 2). Ezután a számtani átlagszámítás segítségével kaptam meg azt az értéket, amely megmutatta az adott kategóriában az adóterhelés nagyságát, és így lehetővé vált a különböző adótípusok esetében megállapított adómérték

---

¹ A települési önkormányzatoktól kevésbé várható el, hogy minden egyes évben az inflációval korrigált maximumhoz igazítsák az adótételt. Ennek következtében a két évvel korábbi maximális adótételt alkalmazó önkormányzatokat is úgy tekintettem, hogy egy adott adóévben a maximális értéket használják. Így a szövegben és az ábrákon olvasható/található maximális/100%-os sávban ezek is benne vannak.

összehasonlítása. Harmadrészt a 2020-ban és 2024-ben az egyes kategóriák esetében az oda tartozó települések által alkalmazott adómértékek számtani átlagát számoltam ki.

Az elemzés során egyrészt az idegenforgalmi adó helyzetét hasonlítottam a többi helyi adótípushoz, másrészt az idegenforgalmi adó esetében meglévő területi különbségeket és azok okait igyekeztem feltárni. Mint korábban utaltam rá, az idegenforgalmi adó esetében hosszú ideig két adótárgy is volt, de – mivel az üdülőépület után fizetendő idegenforgalmi adó 2010-ben megszűnt – én csak a tartózkodási idő utáni idegenforgalmi adót vontam be a vizsgálat körébe. A kutatás során csak a vidéki településekre koncentráltam, és nem fordítottam figyelmet Budapest egyes kerületeire, amely mögött a nehézkes besorolhatóságuk állt (pl. településnek tekinthetők-e az egyes kerületek).

4. Kutatási eredmények

4.1. A 2007 és 2020 közötti változások és a 2020-as helyzet

A helyi önkormányzatok pénzügyi helyzetét nehezítő kormányzati lépések (pl. a különböző normatívák infláció mértékénél kisebb növelése, megfelelő források biztosítása nélkül újabb feladatok átadása) miatt az 1990-es évek közepétől kezdve folyamatosan emelkedett a helyi adók különböző típusait kivető helyi önkormányzatok száma és a teljes települési körön belüli aránya (3. táblázat). A folyamat az idegenforgalmi adó esetében az átlagnál is erőteljesebb volt, amelyet két tény is jól mutat: egyrészt 2020-ban a települési önkormányzatok közel 30%-a vezette be a tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó, és ez az érték a bevezetettséget tekintve az 1992-es 6. hellyel szemben 2020-ban már a 4. helyet jelentette a különböző helyi adótípusok között.

3. táblázat: A helyi adók legfontosabb típusait alkalmazó települési önkormányzatok aránya a teljes települési körön belül (%) 1992 és 2020 között

	A	B	C	D	E	F	G
1992	14,5	8,1	5,2	14,6	10,2	25,4	6,3
1997	44,8	19,8	6,5	19,0	11,8	45,2	8,7
2006	83,9	27,1	11,4	22,3	11,9	69,6	16,7
2011	85,6	75,0	15,2	24,4	14,4	72,4	22,2
2016	88,3	81,9	17,5	25,3	15,6	72,6	24,9
2020	91,7	88,4	18,7	25,3	15,6	72,6	27,6

A – rendszeres tevékenység után fizetett helyi iparüzési adó, B – nem rendszeres tevékenység után fizetett helyi iparüzési adó, C – lakás céljára szolgáló építmények után fizetendő építményadó, D – nem lakás céljára szolgáló építmények után fizetendő építményadó, E – telekadó, F – magánszemélyek kommunális adója, G – tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó
Forrás: szerző nélkül, 1997; ado.hu, <https://hukka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

Az idegenforgalmi adó egyre nagyobb települési körre történő kiterjedésével párhuzamosan folyamatosan emelkedett a helyi adó mértéke is (4. táblázat). Ebből a szempontból az idegenforgalmi adó már az 1990-es évek második felében is dobogós

helyet foglalt el a helyi önkormányzatok között, és ez a pozíció 2020-ra is megmaradt. Ennek háttérében alapvetően az a tény állt (és bizonyos szempontból ez magyarázta az elterjedtség relatíve magas értékét is), hogy ezt az adótípust nem a helyi lakosok, hanem a településre látogató turisták fizették, így bevezetése, illetve az adómérték emelése a lakosság körében nem váltott ki nagyobb mértékű elégedetlenséget.

4. táblázat: A települési önkormányzatok által kivetett helyi adótípusok mértéke 1997-ben és 2020-ban az általam kialakított index alapján

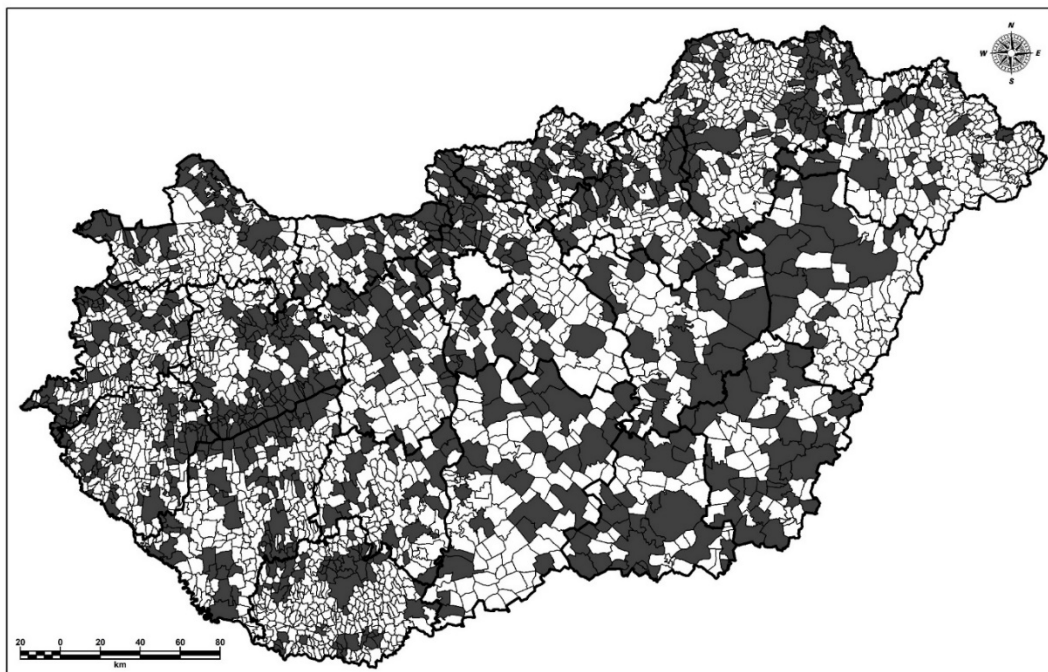
	A	B	C	D	E	F	G
1997	3,70	2,16	2,28	2,28	2,15	2,13	2,78
2020	4,43	3,78	2,42	2,47	2,27	2,39	3,16

Jelmagyarázat: 3. táblázat

Forrás: szerző nélkül, 1997; <https://hukka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

A helyi önkormányzatok az idegenforgalmi adóval kapcsolatos aktivitását tekintve 2020-ban egy igen mozaikos képet lehetett megállapítani. Az adó bevezettségének vonatkozásában (1. ábra) nagyobb mértékű területi koncentráció elsősorban a Balatont övező településeken, a Dunakanyarban, a nyugati országhatár mentén, valamint az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység egyes részein (pl. Bükk, Mátra, Börzsöny és Zempléni-hegység, illetve Bakony) volt tapasztalható.

1. ábra: Az idegenforgalmi adót bevezető települési önkormányzatok 2020-ban

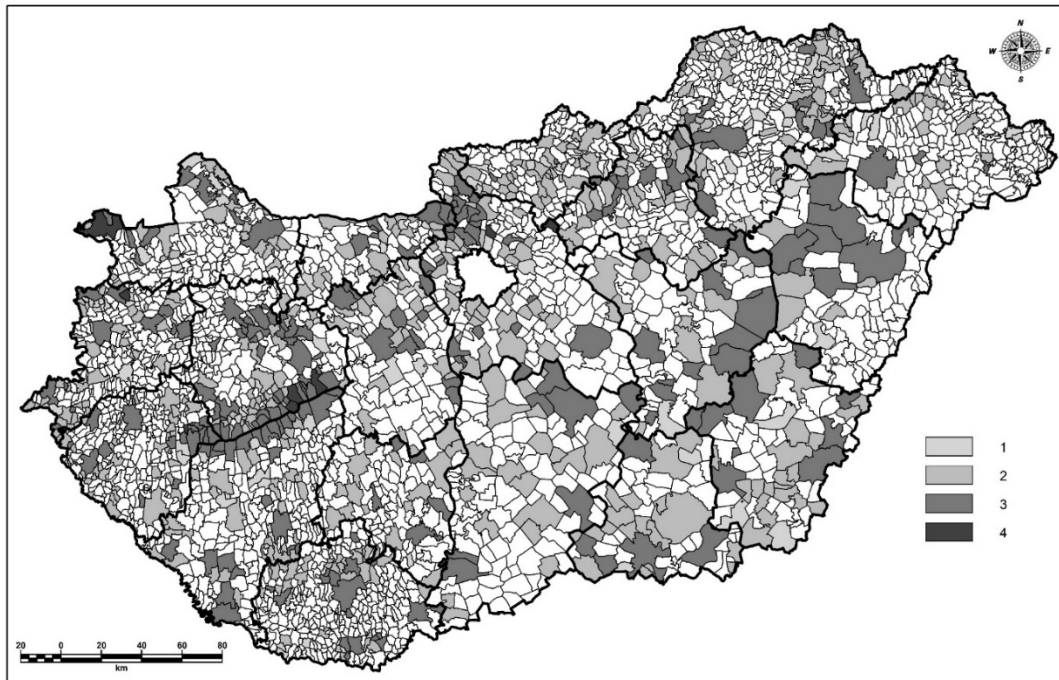

Forrás: <https://hukka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

Az alkalmazott adómérték nagyságát vizsgálva (2. ábra) magasabb értékeket elsősorban a Balaton menti, a Dunakanyarban és a nagyobb hegységekben fekvő településeken lehetett megfigyelni.

2. ábra: A helyi önkormányzatok által kivetett idegenforgalmi adó mértéke a maximumhoz képest 2020-ban

(1: 1%-33,3%; 2: 33,4%-66,6%; 3: 66,7%-99,9%; 4: 100,0%)

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

A potenciális magyarázó okok közül két tényező vizsgálatára került sor: egyrészt a települések nagysága, másrészt a települések turisztikai besorolása (és ezzel összefüggésben a jelentősége) állt az elemzés középpontjában. A települések lakosságszámát tekintve (5. táblázat) igen egyértelmű kapcsolat állapítható meg: a lakosságszám növekedésével emelkedik az idegenforgalmi adót alkalmazó települések aránya, valamint az adómértéket tükröző mutató értéke is. A jelenség hátterében véleményem szerint az a tény áll, hogy a nagyobb települések több idegenforgalmi látványossággal és vonzerővel rendelkeznek, nagyobb turisztikai vendégforgalmat vonzanak, és az ebből adódó bevételnövekedési lehetőséget az érintett települési önkormányzatok is ki szeretnék használni.

5. táblázat: Az idegenforgalmi adó elterjedtsége és az adóterhelés nagysága a különböző nagyságú településeken 2020-ban

	az idegenforgalmi adót alkalmazó települések aránya (%)	az idegenforgalmi adó mértékének számtani átlaga (Ft)
500 fő alatti települések	20,1	253,1

501-1.000 fő közötti települések	19,3	272,1
1.001-2.500 fő közötti települések	28,9	278,2
2.501-5.000 fő közötti települések	36,6	306,6
5.001-10.000 fő közötti települések	48,6	303,8
10.001-25.000 fő közötti települések	67,0	334,6
25.000 főnél nagyobb települések	93,5	377,0

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>;

<https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku>

A második vizsgálatba bevont tényező a települések turizmusban betöltött szerepe, annak elemzése, hogyan befolyásolja az idegenforgalmi adóhoz való hozzáállást a 429/2020. (IX. 14.) kormányrendeletben meghatározott turisztikai térségek léte. Az érintett jogszabály Magyarország területén összesen 11 turisztikai térséget jelölt ki, amelyekbe 577 település tartozik.

Az adatok alapján (6. táblázat) a két tényező között igen erős kapcsolat mutatható ki: 2020-ban a turisztikai térségekbe tartozó településeknek közel 2/3-a vetette ki az idegenforgalmi adót (ez az adat több mint a háromszorosa a turisztikai térségen kívül fekvő települések hasonló értékének), és nagyobb adóterhelés is jellemezte az érintett településeket. A korábban leírtak tükrében feltehető az a kérdés, nem állt-e ezen tény mögött a két „térségtípus” lakosságszám szerinti eltérő település-összetétele. Az adatok szerint nem figyelhető meg ilyen összefüggés: a turisztikai térségbe tartozó települések értékei minden lakosság-kategóriában magasabbak. A jelenség háttérében véleményem szerint az a tény áll, amelyet a településnagyság esetében is említettem: a turisztikai térség települései több látványossággal, idegenforgalmi vonzeróval rendelkeznek, és ez nagyobb látogatószámot és vendégéjszakát jelent. Ezt a kedvező helyzetet ugyanakkor az itt elhelyezkedő települések is igyekeznek nagymértékben kihasználni, és ennek szellemében élnek az idegenforgalmi adó kivetésének, illetve magasabb adómérték meghatározásának az eszközével.

6. táblázat: Az idegenforgalmi adó elterjedtsége és az adóterhelés nagysága a különböző nagyságú településeken a turisztikai és a nem turisztikai térségekben 2020-ban (állandó népesség)

	az idegenforgalmi adót alkalmazó települések aránya (%)		az idegenforgalmi adó mértékének számtani átlaga (Ft)	
	A	B	A	B
teljes települési kör	63,0	19,5	312,2	266,7
500 fő alatti települések	51,8	15,4	259,4	249,9
501-1.000 fő közötti települések	52,2	12,4	282,2	266,5
1.001-2.500 fő közötti települések	64,0	19,9	309,5	252,4
2.501-5.000 fő közötti települések	71,6	26,0	336,2	282,0
5.001-10.000 fő közötti települések	78,4	37,6	348,8	269,4

10.001-25.000 fő közötti települések	78,4	60,3	366,7	310,1
25.000 főnél nagyobb települések	100,0	87,0	398,3	352,5

A – turisztikai térség települései, B – turisztikai térségbe nem tartozó települések

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>;

<https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku>

4.2. A 2022 utáni változások és a 2024-es helyzet

Mint már korábban utaltam rá, 2022-ben már lehetőség nyílt arra, hogy a helyi önkormányzatok 2023-ra új helyi adótípusokat vezessenek be, illetve emeljék a már létező helyi adótípusok esetében az adó mértékét, és ez érvényes volt 2024-re is. Az adatok alapján megállapítható, hogy az új adótípusok bevezetése tekintetében a települések vezetői elsősorban a 2023-as adóévben éltek ezzel a lehetőséggel: mindegyik adótípus esetében ebben az évben sokkal magasabb érték figyelhető meg, mint 2024-ben. Ennek hátterében véleményem szerint az állt, hogy ekkor (vagyis 2022 végén, amikor dönteni kellett ebben az ügyben) egy két évre betiltott lehetőség merült fel előttük és ezzel nagymértékben kívántak élni, míg a következő évben már nem volt ilyen nyomás. Az idegenforgalmi adó szempontjából megállapítható, hogy összességében ebben a tekintetben a helyi iparűzési adó után a második helyet foglalta el, amely azzal volt magyarázható, hogy ez is azon adótípusok közé tartozik, amely nem a helyi lakosságot terheli, és ezért népszerűnek tekinthető a helyi önkormányzatok körében.

7. táblázat: Az adott helyi adótípust 2022-ben, illetve 2023-ban nem alkalmazó települések „tevékenysége” a következő évben (%)

	A	B	C	D	E	F
2022-ben nem volt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2023-ban nincs változás	66,4	99,1	98,7	99,0	96,8	97,0
2023-ban bevezetésre került	33,6	0,9	1,3	1,0	3,2	3,0
2023-ban nem volt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2024-ben nincs változás	90,1	99,3	99,2	99,5	99,5	98,5
2024-ben bevezetésre került	9,9	0,7	0,8	0,5	0,5	1,5

A – helyi iparűzési adó, B – lakás céljára szolgáló építmények után fizetendő építményadó, C – nem lakás céljára szolgáló építmények után fizetendő építményadó, D – telekadó, E – magánszemélyek kommunális adója, F – tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

Az adómérték-emelés tekintetében az új helyi adótípusok bevezetésével összehasonlítva részben ellentétes, részben hasonló tendenciák figyelhetők meg (8. táblázat). Egyrészt az adómérték-emelés tekintetében az 1. helyen 2023-ban a lakás céljára szolgáló építmények után fizetendő építményadó, 2024-ben pedig a telekadó állt (a helyi iparűzési adó „gyenge szereplése” azzal magyarázható, hogy a helyi önkormányzatok jelentős része korábban is a maximális, vagy ahhoz hasonló adómértéket alkalmazta). Másrészt itt is a 2023-as

adóévre vonatkoztatva lehetett nagyobb aktivitást megfigyelni, és az idegenforgalmi adó ebben a vonatkoztatásban is a 2. helyen állt.

8. táblázat: Az egyes helyi adótípusokat 2022-ben és 2023-ban alkalmazó helyi önkormányzatok „tevékenysége” a következő évben az adómérték vonatkozásában (%)

	A	B	C	D	E	F
2022-ben létezett	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2023-ban nincs változás	95,6	76,1	79,3	78,0	84,1	79,9
2023-ban emelés	4,3	21,5	19,0	19,2	13,6	19,4
2023-ban megszűnés	0,1	1,5	1,4	1,6	0,8	0,7
2023-ban csökkenés	0,1	0,8	0,4	1,2	1,5	0,0
2023-ban létezett	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2024-ben nincs változás	97,3	92,9	92,5	88,8	93,2	91,1
2024-ben emelés	2,5	6,1	6,7	8,6	5,0	8,5
2024-ben megszűnés	0,1	0,3	0,6	1,0	0,8	0,4
2024-ben csökkenés	0,1	0,7	0,2	1,6	1,0	0,0

Jelmagyarázat: 7. táblázat

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

A fentiekben bemutatott folyamatok hatását tekintve megállapítható, hogy 2020 és 2024 között az idegenforgalmi adó esetében, hasonlóan a többi helyi adótípushoz, nőtt az azt alkalmazó helyi önkormányzatok aránya (9. táblázat), ugyanakkor kiemelendő, hogy a növekedés a helyi iparüzési adó után itt volt a legnagyobb. Az adómérték vonatkozásában 2024-ben továbbra is a második helyet foglalja el az idegenforgalmi adó (a nem állandó tevékenység után fizetendő helyi iparüzési adót 2020 után megszűnt), amelynek hátterében (hasonlóan a bevezettséghez) a már korábban említett tény áll (nem a helyi lakosságot terheli ez a helyi adótípus). Az első pillantásra meglepőnek tűnhet tény, vagyis az adómértéket jelző mutató visszaesése, mögött az áll, hogy a 2022-es jelentős infláció miatt nagymértékben megemelkedett a kivethető maximális adó értéke, és ezt nem követték „le” a települések vezetői (ez a jelenség a helyi iparüzési adó kivételével, amelynek fix maximuma van – a nettó árbevétel 2%-a – minden helyi adótípusnál megfigyelhető).

9. táblázat: Az egyes helyi adótípusokat 2020-ban és 2024-ben bevezető helyi önkormányzatok aránya (%) és ezek esetében az adómérték nagysága

	A		B	
	2020	2024	2020	2024
helyi iparüzési adó	91,7	95,1	4,43	4,45
lakás céljára szolgáló építmények után fizetendő építményadó	18,7	19,7	2,42	2,33
nem lakás céljára szolgáló építmények után fizetendő építményadó	25,3	26,6	2,47	2,38
telekadó	15,6	16,6	2,27	2,25

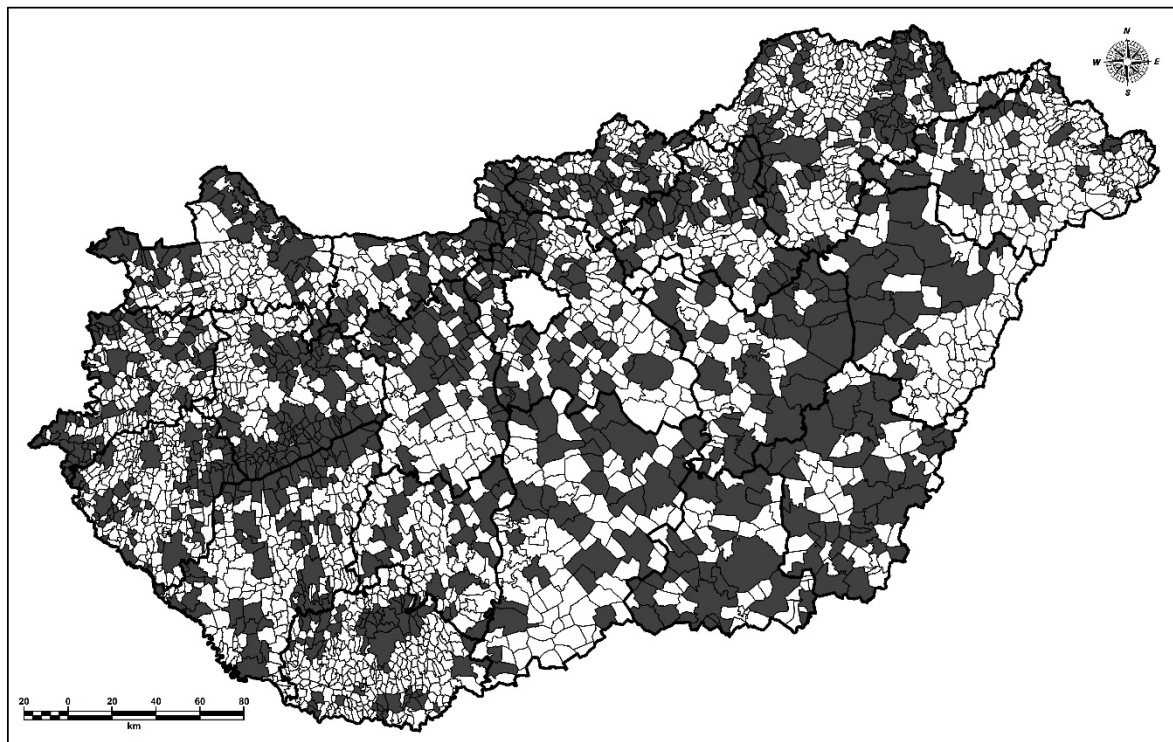
magánszemélyek kommunális adója	72,6	72,8	2,39	2,20
tartózkodási idő után fizetendő idegenforgalmi adó	27,6	30,7	3,16	2,97

A – Az adott helyi adótípust bevezető helyi önkormányzatok aránya a teljes települési körön belül,
B – a helyi adó mértékét tükröző mutató

Forrás: <https://hukka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

A 2024-es helyzetet vizsgálva (3. és 4. térkép) alapvetően a 2020-ban tapasztalható területi sajátosságok figyelhetők meg, ugyanakkor a Tiszántúlon kismértékben erősödött a helyi önkormányzatok idegenforgalmi adó kivetési tevékenysége.

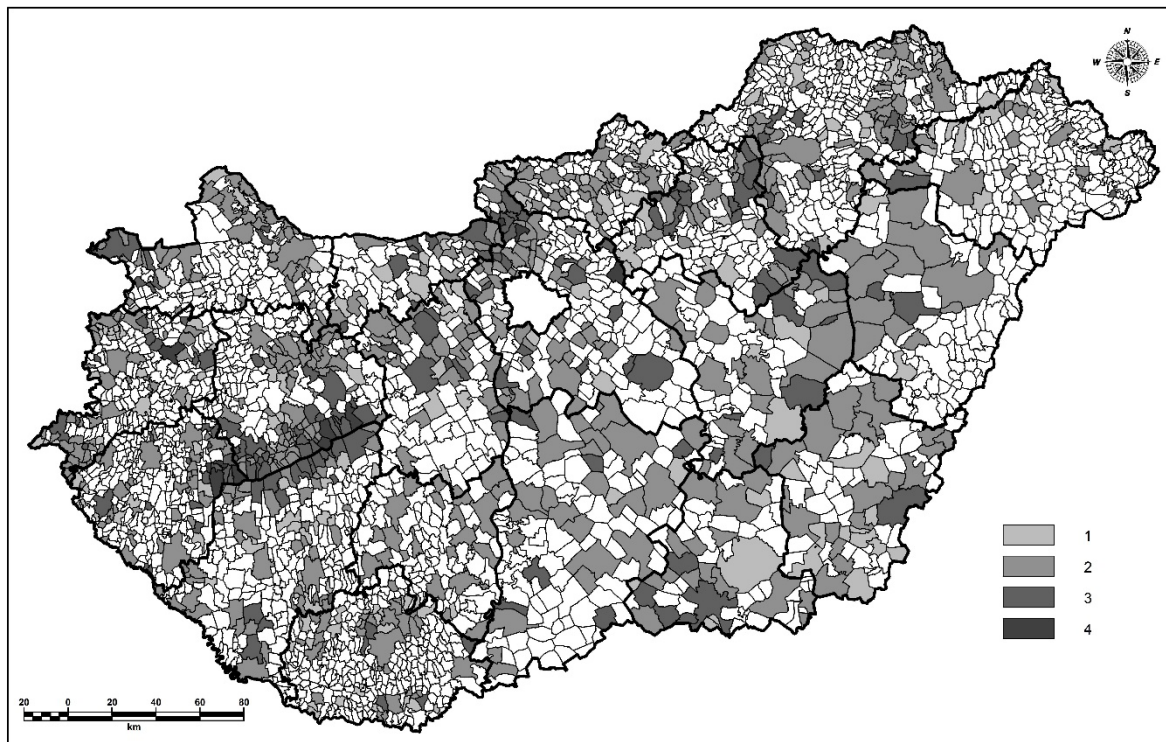
3. ábra: Az idegenforgalmi adót bevezető települési önkormányzatok 2024-ben

Forrás: <https://hukka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

4. ábra: A helyi önkormányzatok által kivetett idegenforgalmi adó mértéke a maximumhoz képest 2024-ben

(1: 1%-33,3%; 2: 33,4%-66,6%; 3: 66,7%-99,9%; 4: 100,0%)

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>

A helyi önkormányzatok idegenforgalmi adó kivetési hajlandóságát, illetve az alkalmazott adómértéket tekintve 2024-ben a négy évvel korábban is tapasztalt jelenségeket lehet megfigyelni (10., 11. és 12. táblázat): egyrészt a településnagyság emelkedésével egy-két kivételtől eltekintve mind a két mutató növekedést mutatott, másrészt a turisztikai térségben elhelyezkedő települések nagyobb aktivitása továbbra is tapasztalható volt, amely mögött minden valószínűség szerint a korábban említett okok állnak.

Mindezek fényében elsősorban az a kérdés merülhet fel, melyik településcsoport esetében érzékelhető nagyobb aktivitás ezeken a területeken (erre az érintett táblázatok B oszlopa adhat választ). A népességszám szerinti elemzés (10. táblázat) nem mutat egyértelmű eredményt, ugyanakkor az adatok inkább a kisebb települések nagyobb aktivitására utalnak.

10. táblázat: Az idegenforgalmi adó elterjedtsége és az adóterhelés nagysága a különböző nagyságú településeken 2024-ben és a változás mértéke 2020-hoz képest

	az idegenforgalmi adót alkalmazó települések aránya (%)		az idegenforgalmi adó mértékének számtani átlaga (Ft)	
	A	B	A	B
500 fő alatti települések	23,1	1,15	299,5	1,18
501-1.000 fő közötti települések	21,4	1,11	327,7	1,20

1.001-2.500 fő közötti települések	32,1	1,11	321,2	1,15
2.501-5.000 fő közötti települések	40,8	1,11	325,2	1,06
5.001-10.000 fő közötti települések	56,6	1,16	345,9	1,14
10.001-25.000 fő közötti települések	67,0	1,00	379,1	1,13
25.000 főnél nagyobb települések	93,2	1,00	393,2	1,04

A – 2024. évi érték, B – változás 2020-hoz képest (%)

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>;

<https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku>

A 10. táblázat által mutatott folyamatokkal szemben a települések „turisztikai besorolása” esetében sokkal tisztább, ugyanakkor kétirányú trend figyelhető meg. Egyrészt az idegenforgalmi adó kivetését tekintve (11. táblázat) a turisztikai térségeken kívüli települések körében nagyobb mértékben nőtt az érték (ez különösen igaz a 2.000 és 10.000 fő közötti településekre), amelynek hátterében az alacsonyabb bázisérték mellett az is állhatott, hogy már ezen települések is törekednek egy diverzifikáltabb helyi adópolitika kialakítására.

11. táblázat: Az idegenforgalmi adó elterjedtsége a különböző nagyságú településeken a turisztikai és a nem turisztikai térségekben 2024-ben és a változás mértéke 2020-hoz képest

	turisztikai térség települései		turisztikai térségbe nem tartozó települések	
	A	B	A	B
teljes települési kör	68,6	1,09	22,0	1,13
500 fő alatti települések	60,4	1,17	17,7	1,15
501-1.000 fő közötti települések	58,2	1,11	14,3	1,15
1.001-2.500 fő közötti települések	69,4	1,08	22,7	1,14
2.501-5.000 fő közötti települések	73,8	1,03	29,7	1,14
5.001-10.000 fő közötti települések	86,1	1,10	46,7	1,24
10.001-25.000 fő közötti települések	82,1	1,05	59,0	0,98
25.000 főnél nagyobb települések	100,0	1,00	86,4	0,99

A – 2024. évi érték (az idegenforgalmi adó bevezető települések aránya - %), B – változás 2020-hoz képest (%)

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>;

<https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku>

Az adómérték vonatkozásában (12. táblázat) ugyanakkor a korábban vázoltnál ellentétes folyamatok tapasztalhatók: a turisztikai térségekben elhelyezkedő települések majdnem minden településnagyság-kategóriában nagyobb mértékben emelték az adó mértékét. Véleményem szerint ez azzal indokolható, hogy a koronavírus-járvány visszaszorulásával a turisták figyelme elsősorban ezen térségek felé irányult, és a helyi önkormányzatok ilyen módon is törekedtek a bevételeik maximalizálására.

12. táblázat: Az idegenforgalmi adó mértékének számtani átlaga a különböző nagyságú településeken a turisztikai és a nem turisztikai térségekben 2024-ben és a változás mértéke 2020-hoz képest

	turisztikai térség települései		turisztikai térségbe nem tartozó települések	
	A	B	A	B
teljes települési kör	372,6	1,19	298,0	1,12
500 fő alatti települések	338,1	1,30	280,2	1,12
501-1.000 fő közötti települések	338,3	1,20	319,4	1,20
1.001-2.500 fő közötti települések	367,1	1,19	282,7	1,12
2.501-5.000 fő közötti települések	402,4	1,20	346,8	1,23
5.001-10.000 fő közötti települések	412,3	1,18	304,7	1,13
10.001-25.000 fő közötti települések	417,8	1,14	334,1	1,08
25.000 főnél nagyobb települések	429,5	1,08	351,1	1,00

A – 2024. évi érték, B – változás 2020-hoz képest (%)

Forrás: <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx>;

<https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku>

5. Következtetések

A tanulmány legfontosabb megállapításait az alábbiakban lehet összefoglalni. Az 1990-es évek közepe óta folyamatosan emelkedett az idegenforgalmi adót kivető helyi önkormányzatok száma és az adóterhelés mértéke, és napjainkban már a harmadik legelterjedtebb helyi adótípusnak tekinthető, az alkalmazott adómértéket tekintve pedig a második helyet foglalja el. A koronavírus járvány alatti helyi adókra vonatkozó korlátozás feloldása után a települések vezetői igen nagy aktivitást mutattak az idegenforgalmi adó vonatkozásában. A fenti tények mögött elsősorban az állt, hogy ez az adótípus nem a helyi lakosságot terheli, így a települések vezetői a népszerűség-vesztés veszélye nélkül tudtak tevékenykedni ezen a téren, bevezetni a helyi adók ezen típusát és emelni az alkalmazott adómértéket.

A települések közötti különbségeket vizsgálva két tényező hatása emelhető ki. Egyrészt a nagyobb lakosság számú, másrészt a turisztikai térségben elhelyezkedő településekre volt jellemző, hogy inkább éltek az idegenforgalmi adó bevezetésével és az átlagosnál nagyobb adómértéket alkalmaztak.

A témával kapcsolatos jövőbeli kutatások elsősorban a területiség újabb dimenzióinak a figyelembevételére, és ezzel összefüggésben a meghatározó tényezők körének bővítésére irányulhatnak. Ennek keretében egyrészt célszerű lenne az egyes turisztikai térségek közötti különbségek feltárása, másrészt a turizmus szempontjából kiemelt jelentőségű (pl. gyógyfürdővel rendelkező) települések kiemelt kezelése.

Irodalomjegyzék

- Adedoyin, F. F., Seetaram, N., Disegna, M. & Filis, G. (2023). The effect of tourism taxation on international arrivals to a small tourism-dependent economy. *Journal of Travel Research* 62(1): 135-153. <https://doi.org/10.1177/00472875211053658>
- Bakhat, M. & Rosselló, J. (2013). Evaluating a Seasonal Fuel Tax in a Mass Tourism Destination: A Case Study for the Balearic Islands. *Energy Economics* 38: 12-18. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2013.02.009>
- M. Barna, K. & Papp, Zs. (2017). Az idegenforgalmi adó volumenének és felhasználásának területi különbségei, 2000–2013. *Területi Statisztika* 57(2): 224–243. <https://doi.org/10.15196/TS570206>
- M. Barna, K., Rochlitzné Sajbán, Á. & Molnár, T. (2019). Megéri megszüntetni a „kurtaxát”? *Comitatus* 29(232): 5-14.
- Bertocchi, D. & Camatti, N. (2022). Tourism in Venice: mapping overtourism and exploring solutions. In: (szerk. Van den Borg J.) *A Research Agenda for Urban Tourism*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, pp. 107-125. <https://doi.org/10.4337/9781789907407.00013>
- Biagi, B., Brandano, M. G. & Pulina M. (2017). Tourism taxation: A synthetic control method for policy evaluation. *International Journal of Tourism Research* 19(5): 505-514. <https://doi.org/10.1002/jtr.2123>
- Bujdosó, Z., Dávid, L. & Játékos, E. (2007). A helyi idegenforgalmi adóbevételek szerepe az Észak-magyarországi régióban. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 4(1): 55-69.
- Cárdenas-García, P. J., Pulido-Fernández, J. I., Durán-Román, J. L. & Carrillo-Hidalgo, I. (2022). Tourist taxation as a sustainability financing mechanism for mass tourism destinations. *International Journal of Tourism Research* 24(4): 577-592. <https://doi.org/10.1002/jtr.2523>
- Carrascal Incera, A. & Fernandez, M. (2015). Tourism and income distribution: Evidence from a developed regional economy. *Tourism Management* 48: 11-20. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.10.016>
- Forsyth, P., Dwyer, L., Spurr, R. & Pham, T. (2014). The Impacts of Australia's Departure Tax: Tourism Versus the Economy? *Tourism Management* 40: 126–36. doi:10.1016/j.tourman.2013.05.011
- Gooroochurn, N. & Sinclair, M. T. (2005). Economics of tourism taxation: Evidence from Mauritius. *Annals of Tourism Research* 32(2): 478-498. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2004.10.003>
- Gróf, K. (2019). Idegenforgalmi adó a fürdővárosainkban. *Comitatus* 29(232): 15-22.
- Gróf, K. (2020). Idegenforgalom helyi adóztatásának vizsgálata európai és hazai vonatkozásban. PhD-értekezés, Sopron. Egyetem, Sopron.
- Heffer-Flaata H., Voltes-Dorta, A. & Suau-Sanchez, P. (2021). The impact of accommodation taxes on outbound travel demand from the United Kingdom to European destinations. *Journal of Travel Research* 60(4): 749-760. <https://doi.org/10.1177/0047287520908931>

- Kozma, G. (2002). The Difficulties of the Self-government Economic Management Systems in the Border Regions of Hajdú-Bihar and Szabolcs-Szatmár-Bereg counties. In: Süli-Zakar, I. (szerk.) *Borders and Cross-Border Co-operation in the Central European Transformation Countries*, Debrecen, 225-231.
- Kozma, G. (2008). Characteristic Features of the Economic Management of Local Authorities in the Western and the Eastern Border Areas of Hungary. In: Süli-Zakar, I. (szerk.) *Neighbours and Partners – On the two sides of the border*, Debrecen, 19-26.
- Pole, L. & Grizane, T. (2021). Tourism tax model for development of regions. *Research for Rural Development* 36: 239-246. <https://doi.org/10.22616/rrd.27.2021.034>
- Seetaram, N., Song, H. & Page, S. J. (2014). Air Passenger Duty and Outbound Tourism Demand From the United Kingdom. *Journal of Travel Research* 53(4): 476–87. <https://doi.org/10.1177/0047287513500389>
- Song, H., Seetaram, N. & Ye, S. (2019). The effect of tourism taxation on tourists' budget allocation. *Journal of destination marketing & management* 11: 32-39. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2018.12.001>
- Surugiu, C. & Surugiu, M. R. (2017). The impact of tourism taxation: Analysis for Romania. *Journal of tourism – studies and research in tourism* 24: 68-73..
- Szerző nélkül (1997). Bevezetett helyi adók. *Adó – A pénzügyi kormányzat lapja* 11(8-9): 20-114.
- WTO (1998). *Tourism Taxation: Striking a Fair Deal*. World Tourism Organization, Madrid

Online források

- www.ado.hu (2019.04.03.)
- <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/Letoltes.aspx> (2024.02.25.)
- <https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku> (2024.02.25.)
- https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/QueryServlet?ha=TA2021_W (2024.02.15.)